SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятайте про Україну!

VOL. XCV. No. 228. JERSEY CITY and NEW YORK. THURSDAY, DECEMBER 1, 1988 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ЧЕТВЕР, 1-го ГРУДНЯ 1988 Ч. 228. РІК XCV.

ОБОРОНЕЦЬ І. ДЕМ'ЯНЮКА НЕ ЖИЄ

Єрусалим, Ізраїль. — Тут у вівторок, 29-го листопада, трагічно загинув один з оборонців Івана Дем'янюка, 53-річний Дов Айтан. Як повідомляють ізраїльські й американські газети, він вискочив з вікна 15-го поверху будинку, розташованого в центрі Єрусалиму.

Дов Айтан у серпні ц.р. погодився обороняти І. Дем'янюка і полагоджував понад 60 відсотків усіх справ оборони. Уважно слідкуючи за перебігом судового прооцесу, Д. Айтан прийшов до висновку, що на суді було багато порушень судочинства, несправедливости щодо підсудного і склав заяву, в якій писав, що прислухаючися до ходу судового процесу, він прийшов до висновку, що там були допущені зловживання і тому він вирішив долучитися до оборони Івана Дем'янюка. У понеділок, 5-го грудня Дов Айтан повинен був виступати в суді при розгляді апеляції, поданої І. Дем'янюком, якого ізраїльський суд засудив до смертної кари.

Дов Айтан протягом 17 років працював окружним суддею в Єрусалимі, до 1983 року. Коли він висловив згоду увійти в групу захисників Дем'янюка (уже після проголошення вироку), в Ізраїлі багато коментаторів відзначали, що це було зроблено, мабуть,для піднятгя престижу адвокатів засудженого. Захищали Дем'янюка ще один адвокат-ізраїльтянин Йорам Шефтель і правник з Канади Павло Чумак.

За повідомленням представника єрусалимської поліції, у вівторок рано Дов Айтан піднявся на 15-ий поверх будинку готелю „Аялон" (при чому черговий його не зауважив), виліз на підвіконник (де були знайдені сліди пасти до взуття з його черевиків) і скочив вниз.

Кореспондент пресового аґентства Ассошіейтед Пресс нагадує, що у серпні минулого року намагалася покінчити життя самогубством (перерізавши собі жили і заживши велику кількість таблеток снотворного) свідок захисту Аніта Прічард з Швеції, коли на публічному переслуханні справи її зізнання ізраїльський суд визнав такими, які не заслуговують довір'я.

Оборона І. Дем'янюка переконана, що суд, на прохання оборонців, перенесе слухання апеляції.

Уряд УНР привітав Дж. Буша з вибором

Оттава (ОУПС). — В імени Президента УНР Миколи Лівицького й цілого Уряду УНРеспубліки в екзилі, проф. Ярослав Рудницький привітав Джорджа Буша, як новообраного президента ЗСА і побажав йому успіхів у його праці.

Проф. Рудницький висловив надію, що „поневолені народи, включно з Україною, знайдуть зрозуміння й властиве трактування" з боку нового американського Уряду, що зформується в недалекому майбутньому у Вашінґтоні.

Хор „Думка" концертуватиме в Нюарку

Нюарк, Н. Дж. (В. Т-ць). — Після наукової конференції, присвяченої 1000-річчю Християнства в Україні, яка відбудеться в університеті Сітон Голл в Савт Орандж, Н. Дж. в суботу, 3-го грудня ц.р., та після соборного Акафисту для вірних католиків і православних, який буде відправлений в українській католицькій церкві св. Івана Хрестителя в Нюарку, у тій церкві відомий український хор „Думка" з Ню Йорку виконає концерт релігійної музики.

„Думка", під дириґентурою Семена Комірного і при акомпаньяменті Татяни Поташко, виконає твори А. Веделя Д. Бортнянського, М. Вербицького, К. Стеценка, М. Леонтовича та А. Гнатишина.

Акафист буде відправлений о год. 6-ій вечора, а концерт „Думки" відбудеться зараз після відправи.

В МОСКВІ ВІДБУЛАСЬ ЗУСТРІЧ З ПРАВОЗАХИСНИКАМИ

Під час приватної зустрічі в Москві. Стоять (зліва): Степан Хмара, Орест Дейчаківський, Сергій Набока, єпископ УКЦеркви Павло Василик, о. Григорій Сімкайло, Михайло Горинь. Відсутній на фотознімці конгресмен Дан Ріттер.

Москва, СССР (Р. Гадзевич). — Тут, від 14-го листопада до 17-го, зустрілася чотирнадцятичленна американська делеґація, що репрезентувала американську Конґресову комісію для безпеки й співробітництва в Европі, з членами Совєтської Верховної Ради у цілій низці зустрічей, що їх як ЗСА, так і СССР назвали безпрецедентними. На зустрічах обговорювано прерізні справи охорони людських прав.

Московська сесія, що досягла свого апогею в п'ятницю, 18-го листопада, на пресовій конференції, на якій були присутні і американські й совєтські офіційні чинники, була варта уваги, бо в ній теж брало участь приблизно 100 правозахисників-оборонців прав національних і релігійних, як теж так звані відмовці — „рефюзники". Була це група людей, що представляли інтереси різних відтінків дисидентських груп у Совєтському Союзі.

Серед присутніх правозахисників було 15 українців, що борються за національні й людські права, а також делеґація, очолена єпископом Владикою Павлом Василиком, який репрезентував ще й досі заборонену Українську Католицьку Церкву в Україні.

Американську делеґацію, очолював голова Гельсінкської комісії конґресмен з Мериленду демократ Стені Гоєр. Делеґація висунула домагання звільнити усіх підсовєтських політичних в'язнів, яких на американському списку було 179 осіб (значно менше справжнього числа), і до того 600 „рефюзників", що їх долю теж американці вимагали вирішити. Щоправда, не на все була дана позитивна відповідь від совєтських офіційних чинників. Так, наприклад, справи політичних в'язнів не полагоджено, але натомість майже півтори сотні жидів-„рефюзників" таки виїде з СССР, бо совєти кажуть, що для еміґрації цих „рефюзників" нема ніяких перешкод.

В американську делеґацію входили члени Гельсінкської Комісії та законодавці з Конґресу: конґресмен Билл Ричардсон (демократ з Ню Мексіко), Крістофер Смит (республіканець з Ню Джерзі), Дон Риттер (республіканець з Пенсильванії), Джан Портер (республіканець з Іллиной), Мікі Едвардс (республіканець з Оклагоми), Джан Луїс (демократ з Джорджії), Джан ЛаФалс (демократ Ню Йорку) і Е. Клей Шов, мол. (республіканець з Фльориди); сенатори: Деннис ДеКонсіні (демократ з Арізони), голова Гельсінкської комісії, і Чарлз Ґресслі (республіканець з Айови); асистент Державного секретаря для людських прав і гуманітарних дій Ричард Шифтер; асистент секретаря оборони Роналд Ліман і асистент секретаря торгівлі Лоіс Ленн.

Українськими правозахисниками, які взяли участь у нарадах у різний час і у формальних та неформальних розмовах з американськими представниками, як теж у сніданках і обідах з американськими й совєтськими делеґатами на прийнятті в Спасо-Домі, офіційній резиденції американського амбасадора в СССР були: Михайло й Богдан Горині, Микола Горбаль, Вячеслав Чорновіл, Стефан Хмара, Олесь Шевченко, Сергій Набока, Євген Сверстюк, Іван і Марія Гелі, Владика Павло Василик, о. Михайло Гаврилів і о. Григорій Сімкало, Михайло Осадчий і Микола Муратов.

П'ятиденна візита американської делеґації до совєтської столиці розпочалася в понеділок, 14-го листопада, інформаційним мітинґом з дисидентами в американській амбасаді. Були тут: „рефюзники", балтійці, українці, росіяни, „П'ятидесятники", українські католики, російські православні та інші. Після відкриття — пленарної сесії у вівторок, 15-го листопада, офіційна сесія поміж американською конґресовою делеґацією і членами совєтської Верховної Ради тривала весь вівторок і середу. Ця сесія складалася з трьох семінарів: перший — „Свобода релігії", очолював сенатор ДеКонсіні; другий семінар — „Особа й право", очолював конґресмен Риттер; третій — „Свобода пересування", очолював конґресмен Гоєр.

Згідно з рапортами учасників, на цих сесіях було порушено багато важливих проблем, поміж якими вагоме місце посідала вимога

(Закінчення на стор. 4)

Появилася нова історія України

Торонто. — Видавництво Торонтонського університету у співпраці з Канадським Інститутом Українських Студій, випустило в цей рік Тисячоліття Християнства історію України, автором якої є відомий історик, перший докторант українських студій в Гарварді, проф. Орест Субтельний

В цій праці, яка написана легким, доступним стилем, автор розглядає історію України від найдавніших часів по 1988 рік. Він аналізує різні спірні аспекти історії України спокійно та об'єктивно. Сучасній добі й українцям у діяспорі присвячується дуже багато уваги. Технічне оформлення книжки надзвичайно атрактивне. Книжка має коло 700 сторінок, включає 30 мап і 32 сторінки фотографій. Велика бібліографія подає наукові праці про історію писані англійською мовою.

Праця д-ра О.Субтельного напевно притягатиме читачів старшого покоління, яким цікавий новий, свіжий підхід до нашого минулого, як і читачів молодшого покоління, яким потрібний огляд української історії, що відповідає вимогам вільної науки на Заході.

Численні науковці, які вже познайомилися з працею Ореста Субтельного, оцінили її дуже високо, та передбачають, що вона стане підставовим оглядом історії України в англійській мові.

Книжка коштує 50 дол. плюс 2 дол. за пересилку і її можна придбати в книгарні „Свободи" та в інших книгарнях.

ЦК КПСС ПІДТРИМУЄ ПЛЯНИ ПЕРЕБУДОВИ М. ҐОРБАЧОВА

Москва. — Центральний Комітет Комуністичної партії Совєтського Союзу на своєму засіданні 28-го листопада ц.р. схвалив і підтримав пляни гласности, перебудови і демократизацію совєтської системи, що їх свого часу висунув, а тепер послідовно настоює на їхньому застосуванні теперішній керівник СССР, генеральний секретар ЦК КПСС і голова Президії Верховної Ради СССР Міхаїл Ґорбачов.

Зміни законодавства і додатки до конституції СССР мали б, на думку совєтських теоретиків й комуністичних ідеологів, більше здемократизувати саму систему, надати більших прав для Верховної Ради СССР, поширити повновласті для республік і зменшити вплив Комуністичної партії в житті совєтських громадян.

Одного не врахували кремлівські стратеги, — кажуть західні аналітики і особи, які студіюють підсовєтську проблематику, — реакції республік, які вважають, що додатки до конституції фактично зміцнюють централізацію влади в Москві, поминаючи при тому права республік, принаймні більшість з яких домагаються повної автономії в багатьох ділянках життя, крім оборони і закордонної політики. Так принайменше стоїть сьогодні ситуація у прибалтійських республіках, Грузії і взагалі в закавказьких республіках, які вважають, що національні права повинні бути пошановані центральним урядом, ЦК КПСС, а тим сами і закріплені у конституції.

Багато справ, які були предметом обговорень і рішень в ЦК КПСС, не були публічно оголошені зараз після закінечння сесії, але ЦК уповноважнив двох осіб, Вадіма А. Медведєва і Анатолія І. Лукіянова, влаштувати зустріч з журналістами і поінформувати їх про основні рішення.

Пленарна нарада ЦК КПСС відбулася в Москві, не зважаючи на неспокої в Закавказзі, де треба було послати більші частини війська і спеціяльні каґебівські відділи, які, як інформують дисиденти з Вірменії, Азербайджану, Грузії і Естонії виарештували кілька сотень активістів. Наприклад, в Єревані заарештовано 1,400 осіб, в Баку 867 і велике число демонстрантів в Естонії і Грузії. Властиво в Естонії ще найбільше спокійно, бо прибалтійські народи вичікують на рішення Верховної Ради СССР, яка має, згідно з пляном М. Ґорбачова перетворитися на Конґрес народних депутатів, обраних нібито у вільних виборах, де на місце одного може кандидувати двоє осіб.

Естонія, як відомо, схвалила постанову про право вета до поправок совєтської конституції і законодавства взагалі. Як заявив представник Естонської ССР, Ваіно Валяс, „ми від цієї ухвали не відступимо, не зважаючи на консеквенції".

Між схваленими ЦК КПСС постановами є і справа „вільних" виборів, які мали б відбутися ранньою весною наступного року, а перша сесія нового „Конґресу" мала б нараджуватися в квітні 1989 року. Змагання за місця у Конґресі народних депутатів, який нараховує 2,250 осіб, вже властиво почалися на сторінках совєтської преси. Покликано до життя також більшу комісію у справах закордонної політики, яку очолив член Політбюра і близький приятель Ґорбачова, Александер Н. Яковлєв і до якої входять, очевидно, міністер оборони маршал Сєргєй А. Ахромєєв та новий „верховний" каґебіст Владімір А. Кручков.

Владика Є. Кривий інформує про українську Бразилію

Владика Є. Кривий

Ню Йорк (Р. Голіят). — Тут в обителі пароха і ігумена церкви св. Юра о. Патрикія Пащака, ЧСВВ, в дорозі на Світовий Конґрес Вільних Українців зупинився на коротко Владика Єфрем Кривий, щоб поінформувати отців про стан українського посідання в Бразилії.

Вже в 1982 році тамошні українські громади готувалися до святкувань Тисячоліття Христової Церкви в Україні. Ці величаві історичні святкування розпочато в 1985 році з'їздом Владик УКЦеркви, яких було 13 ,та посвяченням відновленої катедри в Куритибі з участю Блаженнішого Патріярха і Кардинала Мирослава Любачівського. Владики відвідали дев'ять парафіяльних осідків тамошньої Епархії.

Для допомоги в приготуванні й в переведенні святкувань створено ювілейні комітети, до яких автоматично ввійшли: місцеві отці-пароxи, сестри чотирьох згромаджень, катехитки С. Ісусового і представники мирян.

Епархія видала друком книжку п.н. „Тисячоліття Християнства в Україні", та ряд летючок про цей ювілей В днях 5-12-го листопада Епархія влаштувала в Полтаві, в Куритибі, велику українську виставку з такими відділами: Українська Церква; Літургія; Обряд; Церковні книги; Ікони; Українська література; Українська музика — композитори; Українське Різдво; Великдень; Українські церкви в Бразилії; Українська хата з повною установкою і Українські народні ноші з різних теренів України. Папський католицький університет у Куритибі зорганізував виставку українських ікон в днях 27-30-го квітня 1988 року.

Ювілейні святкування відзначено святочною академією в Куритибі (Полтава) і Архиєрейською Службою Божою в катедрі св. Івана Хрестителя з участю апостольського нунція в Бразилії і латинських єпископів з Парани. Після Служби Божої відбувся святочний бенкет. Про всі ці торжества вичерпні інформації подавали телебачення, радіо і преса.

Під цю пору є в Бразилії посвячених 32 українські католицькі церкви і катедра в Куритибі.

Будується 14 нових церков. Закуплено землю й засновано українську оселю св. Володимира в Прудентополі. Реставровано й побільшено Малу Дієцезальну Семінарію св. Йосафата в Маллет (завдяки щедрій допомозі Владики Василя Г. Лостена) та Велику Епархіяльну Семінарію св. Йосафата в Куритибі. Старанням Епархії побудовано Епархіяльний Старечий Дім св. Покрови на Марселіно (коло Куритиби).

Владика Кривий переконаний, що святкування Тисячоліття Христової Церкви в Україні причинилося до точного окреслення історії УКЦеркви, нашого народу і його християнських скарбів, відмежовуючи його від росіян і латинників.

Овочі святкувань: нарід збудив у собі свідомість приналежности до своєї Церкви й своєї національности. Головно наша молодь заінтересувалась своїм походженням. Ми переходимо в нове Тисячоліття загартовані до дальшої праці в розбудові УКЦеркви й ширення правди про наш поневолений рідний край.

Владика Кривий дякує усім українським установам і мирянам за їх фінансову допомогу, як у вихованні наших семінаристів так і в розбудові наших церков і установ у Бразилії.

ПЕРЕДРІЗДВЯНА ЗУСТРІЧ УМ

Ню Йорк. — В суботу, 10-го грудня ц.р., о год. 6-ій вечора в Українському Народному Домі, 140 Друга авеню (другий поверх), відбудеться передріздвяна зустріч членів і українського громадянства, що її влаштовує Управа і адміністрація Українського Музею. У програмі: виступ жіночого ансамблю хору „Думка", при акомпаньяменті Михайла Лева, традиційна перекуска, льотерія. Вступ для членів Музею вільний, для нечленів 5 дол.

ПРИВІТИ V СКВУ

(Внизу друкуємо привітання для учасників V Світового Конґресу Вільних Українців, що його зладили в дні 17-го листопада 1988 року, члени Всеукраїнської Координаційної Ради УГС — учасники зустрічі з членами Комісії безпеки і співробітництва в Европі. Цей привіт зачитала на Конґресі в імені підписаних Надія Світлична. Привітання делеґатів Конґресу українському народові відчитала голова Резолюційної комісії ред. Ольга Кузьмович на пленумі СКВУ в суботу, 26-го листопада 1988 року).

Від Української Гельсінкської Спілки, яка прагне об'єднати навколо ідеї національного відродження всі демократичні сили української нації на батьківщині, вітаємо з'їзд СКВУ в Торонто і плекаємо надію, що він стане важливою віхою на шляху консолідації українців діяспори в боротьбі за досягнення нашого спільного національного ідеалу.

Перед національною катастрофою, що нам загрожує, об'єднання всіх українців, незалежно від політичних, релігійних, соціяльних відмінностей та місця проживання, стало сьогодні крайньою необхідністю. Адже вітчизна у нас одна. „Нема на світі України, немає другого Дніпра". І якщо ми тут, в Україні, згоримо в радіяційному полум'ї, чи навіки заснемо, заколисані шовіністичними пісеньками про „інтернаціоналізм" і „непорушну дружбу братніх народів", — втратить будь-який сенс і патріотична праця поза межами батьківщини. Усвідомлення такої небезпеки як можливої альтернативи повинно нас ще більше згуртувати. Відповідальність за майбутнє 50-мільйонної нації повинна додатти нам сил побороти ідейні і партійні розходження, особисті амбіції і групові інтереси.

Хоч наші вороги десятиліттями сіяли розбрат і недовір'я між нами і вами, їхня практика не дала рясних плодів. Ми в Україні добре усвідомлюємо вагу і значення української еміґрації для долі нашого народу. Вигнані соціяльним лихом чи політичними кулями за межі батьківщини, розсіяні між чужими народами, ви зуміли вистояти, зберегти від денаціоналізації і національного нігілізму молоді покоління, створити наукові, громадсько-політичні і мистецькі центри, які берегли історичну пам'ять, духовні цінності та національний ідеал народу в ті важкі часи коли на батьківщині все руйнувалося, нищилося, підмінювалося фальшивими цінностями. Тому розсіяння частини нашого народу, яке спочатку сприймалося справжньою драмою, виявилося промислом Божим, допомогло рятувати націю від духовного занепаду.

Особливо зросла роля української еміґрації після Другої світової війни, коли не залишилося й кусня української землі з незалежними національними інституціями, які не тільки берегли національні цінності й ідеали, але постійно нагадували збайдужілому до чужих кривд світові про становище України і українські проблеми.

В часи нової хвилі національного відродження 60-их років і дальшого погрому національно-демократичного руху в Україні ми постійно відчували ваше розуміння і підтримку. Ваші виступи на захист українських правозахисників, ваша боротьба за звільнення українських політв'язнів були і є відчутною допомогою у розв'язуванні пекучих проблем демократизації нашого життя. У ті важкі часи, коли Україна була ізольвана від світу Залізною завісою, саме ви, свідома українська еміґрація, привернули до її долі світову громадську думку — і за це ми вам щиро вдячні.

Не сумніваємося, що ви цілком усвідомлюєте вагу тих процесів, які розпочалися зараз в Україні, і розумієте, що наша спільна доля вирішується насамперед тут, на українських землях, що реальні кроки до пробудження національної свідомости і політичної активности мас на батьківщині часом важать більше за найголосніші гасла і найрадикальніші програми. Тому ми й далі сподіваємося на вашу зростаючу підтримку, на спільну співпрацю з усіма здоровими силами українського суспільства на батьківщині, співпрацю, яка, гадаємо, принесе щедрі плоди.

Зичимо Світовому Конґресові Вільних Українців успішної праці, вироблення конструктивної програми дій і шляхів її реалізації для добра нашої спільної батьківщини — України, а отже, й для торжества ідеалів свободи в усьому світі.

17 листопада 1988 року
м. Москва

Члени Всеукраїнської Координаційної Ради УГС — учасники зустрічі з Комісією безпеки і співробітництва в Европі Конґресу США:
Микола Горбаль, Богдан Горинь, Михайло Горинь, Микола Муратов, Сергій Набока, Михайло Осадчий, Степан Хмара, Вячеслав Чорновіл, Олесь Шевченко.

ПРИВІТ ДЕЛЕҐАТІВ

Ми зібрані на СКВУ делеґати з усіх країн поселення щиро вітаємо увесь український нарід в Україні і в розсіянні по світі та заявляємо свою солідарність у його змагу за українську самостійну соборну державу. СКВУ вітає особливо Українську Православну і Католицьку Церкви, Євангельсько-Баптистські Об'єднання та всі церковні наукові, політичні і громадські організації, а зокрема молодечі, від праці яких залежить майбутнє української спільноти. Ми зібрані тут урочисто прирікаємо послідовно та безперебійно реалізувати ті основні цілі і завдання української спільноти, що були прийняті однодушно на Першому Світовому Конґресі Вільних Українців та уважаємо їх і далі актуальними.

Вітаємо у вільному світі членів українського руху спротиву та запевняємо їх у нашій підтримці, у нашому спільному змагу за українську державу. Схиляємо в поклоні наші голови перед жертвами російського імперіялістичного режиму, які не витримали переслідувань та карних таборів і тюрем. Особливо ми у великому зворушенні схиляємо голови перед жертвами найбільшої атомової аварії, що навістила Україну і з жахом думаємо про її тисячі жертв, які в наступних десятиріччях помруть як невинні жеретви чорнобильської катастрофи.

В імени репрезентованих нами організацій та установ урочисто прирікаємо давати всю свою підтримку українському народові у його змаганнях до волі й державної незалежности та координувати діяльність нами репрезентованих організацій та установ згідно з постановами СКВУ в дусі єдности і співпраці.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК · UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Svoboda (201) 434-0237 UNA (201) 451-2200

Subscription 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00
UNA members 1 year — $15.00. Change of address — $1.00. Make check or money order payable to "Svoboda"

Postmaster: Send address changes to
Svoboda, 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel. (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda"

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Сантиментальне прощання і ділові справи

Коли в минулому тижні перебувала у Вашінґтоні на запрошення Реґена — прем'єр Великобританії Марґарет Тачер, одна з найвидатніших постатей сучасного міжнародного політичного світу, то ці відвідини мали особливий характер. Роналд Реґен і Марґарет Тачер мають однаковий філософсько-політичний світогляд. І він і вона у своїх країнах втішаються винятковою популярністю. Породжують взаємну симпатію просто своєю зовнішньою появою. І не диво, що вони протягом останніх восьми років були не тільки найльояльнішими союзниками і співробітниками, але й особистими приятелями. Марґарет Тачер зокрема не забула Реґенові, що вона йому насправді завдячує перемогу Великобританії у війні з Арґентиною за Фальклhistorical острови (1982), як теж, врятування британського губернатора Ґренади від комуністичної навали (1983). Приїхала вона щоб попрощатися з союзником-приятелем, який відходить з політичної арени та який за цих останніх вісім років помітно постарівся, бо ніс на собі непосильний тягар і зазнавав ударів від чужих і своїх.

Але Марґарет Тачер не переводила у Вашінґтоні часу тільки на сантиментальних розмовах з Роналдом Реґеном. Після її від'їзду не появився ніякий офіційний комунікат, бо це не була формально-офіційна візита. Однак пресові коментарі дали картину багатьох преважливих справ, що їх вона заторкнула у Білому Домі. Перш усе вона хотіла перевірити, чи наступник Реґена Джордж Буш буде таким самим льояльним союзником-однодумцем. У наступному році буде 40 літ, як засновано Північно-Атлантійський Союз (НАТО), спершу з ЗСА, Кандою і десятьма західньоевропейськими членськими державами до яких згодом приєдналися ще чотири. НАТО — військово-політичний союз із вістрям проти СССР, як реакція на зламання большевиками Ялтинського договорення і Потсдамського трактату (1945), має за свою основу гасло „Один за всіх і всі за одного". Але у тому 16-тичленному таборі далеко нема одностайної думки в усіх справах. З відходом Реґена Марґарет Тачер насправді єдина в НАТО, яка вбачає в атомовій зброї найкращу забезпеку проти потенціяльної совєтської аґресії. Однаково французький президент Франсуа Міттеран, як західньонімецький канцлер Гельмут Коль схиляються до концепції виелімінування взагалі атомової зброї та повороту до стану, в якому безпеку країни ґарантуватиме тільки сильна конвенціональна зброя — змоторизована піхота, танки, літаки. Марґарет Тачер — читали ми в коментарях — прагне влаштувати з нагоди 40-ліття НАТО — вершинну конференцію членських країн НАТО в Лондоні і хоче у цьому задумі підтримки Джорджа Буша.

Узгіднення політики і тактики супроти СССР в ері Михаїла Ґорбачова — це найбільша журба усіх західніх лідерів. Коли ж політика й економіка одна з одною тісно зв'язані, то НАТО мусить дбати не тільки про військові справи, але й про стан фінансів у своїх членських країнах. Коли Джордж Буш заповів у своїй виборчій кампанії, що він рівноважитиме бюджет з поступовим зменшуванням дефіциту без накладання нових податків — це для членських країн НАТО ясна мова: Америка, скорочуючи свої видатки на збройні цілі, вимагатиме від своїх союзників з бльоку НАТО, щоб вони підвищували суми на збройні цілі.

На око це виглядає чудово і в ЗСА, Канаді, Великобританії, в Західній Німеччині й Італії — скрізь або праві або центроправі уряди. Але в кожній із тих країн існують відносини, в яких страшенне трудно і важко керувати державою і зберігати „мир і добробут". Марґарет Тачер зразу після проголошення висліду виборів ув Америці довгою депешею поспішила поґратулювати Бушові. Перед відлетом з Вашінґтону наслідувала Реґена оптимістичними висловами надії на тісну співпрацю Великобританії і ЗСА. Але ця мудра жінка здає собі справу, які труднощі чекають нового американського президента.

УКРАЇНСЬКА МОВА В РОДИНІ, В УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКВАХ, В УКРАЇНСЬКИХ УСТАНОВАХ, В УКРАЇНСЬКИХ ПУБЛІКАЦІЯХ, — У ЧАС ПРИМУСОВОГО РОСІЙЩЕННЯ УКРАЇНИ НА НАС СПАДАЄ ОБОВ'ЯЗОК ЗБЕРЕЖЕННЯ ВЕЛИКОГО СКАРБУ НАРОДУ!

Михайло Кучер

БЕЗДОМНІ І ВОЛОЦЮГИ В СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ

У СССР є велика соціяльна група, яку прийнято означати абревіятурою БОМЖ російською мовою „без определенного места жительства", або по-нашому „без сталого місця замешкання".

Такі люди не мають документів, грошей, „прописки", себто вони не мають сталої адреси, не записані до так зв. „домових книг". Вони звичайно не мають професії. Є серед тих людей дуже старі волоцюги та інваліди. Їхня доля — холод, голод і загибіль.

У Москві відбувся семінар під назвою „Соціяльні та економічні права". В працях семінара взяли участь 76 чоловік з 15 міст Совєтського Союзу, а також гості із Швеції, Великобританії, Англії та ЗСА. Спеціяльно прибули до Москви представники Міжнародної Гельсінкської Федерації. На зборах про долю совєтських бездомних говорив Ол Лєбєдєв, найбільш сміливий совєтський журналіст. Він говорив про п'яниць за совєтським жарґоном „алкашів", про „бічів" — бездомних взагалі.

У СССР, як правило нема місця для старих, інвалідів, не вистачає місць і для „нормальних" старих, які мають право на опіку держави. 20,000 осіб чекає на можливість попасти до дому для старих.

Більш, менш офіційно бездомних людей у СССР є 700 тисяч. Ближче до правди 1 мільйон 200 тисяч чоловік. 25 відсотків населення таборів примусової праці — це бездомні, засуджені за відсутність пашпорту. Більш об'єктивні дослідники називають 50 відс. населення таборів, як безпритульних „на волі".

Словам і висновкам совєтського журналіста Лєбєдєва можна вірити. Він два роки жив серед волоцюг, вивчаючи їх побут.

Історія кожного волоцюги — це глибока особиста трагедія і ще один доказ того, що „світла будуччина" — байка для наївних. Совєтська влада старається заховати голосними декляраціями відсутність демократичних і політичних свобід. А кивання в сторону капіталістичного світу, що і в них „там" також є бездомні справи не вияснює.

Річ у тому, що в СССР ніхто не має ґарантованого захисту від сваволі адміністрації-господарської, партійної, судової та міліцейської. Совєтська прокуратура звичайно покривджених адміністрацією не боронить. Кожний конфлікт з владою, навіть мінімальний з міліцією може стати причиною звільнення з праці, висилкою з місця замешкання, позбавлення „приписки". Для багатьох такий конфлікт — це кінець цивілізованого життя.

Є злочинний зв'язок з „пропискою" і правом на працю. Позбавлення міліцією „прописки" обертає людину в перекотиполе. У такої людини нема місця на території величезної країни.

Кожен громадянин СССР є хоч в якійсь мірі людиною, якщо має пашпорт з „пропискою", трудову книжку і воєнний білет. Вистачить людині якось вислизнутися з того списку, як вона перестає бути громадянином своєї країни. Така людина втрачає все, всі права. З такими людьми адміністрація проводиться як не з людьми. Такі люди не мають найменшої перспективи почати нормальне життя. Вони взагалі не мають якогось „рівня життя". Літом ночують у полі, в лісі, в нежилих знищених домах, у старих вагонах, на трубах огрівання в містах. Одіж — лахміття. Їжа — відпадки із смітників.

Але є місця в СССР, де волоцюгам раді. Це республіки Середньої Азії. Їм потрібні справді мільйони робітників і то волоцюг, які слухняні і не боронять своїх прав. На них „не заводять справу", вони не виповнюють анкети із життєписом. Платня — дві, три їжі на день. Скаржитись ніхто не піде. Такі люди не голосують. На них не звертають увагу при переписі населення, вони не мають медичної допомоги. А не так давно в СССР відсутність пашпорту ввела до дворічних таборів примусової праці.

Хто ж опиняється у волоцюгах. Попадають туди дослівно всі, представники всіх прошарків населення. Є молоді і старі, є письменники і люди з вищою освітою.

На семінарі згадано Церкву, але не як заступницю бездомних, що маємо на Заході. Згадано правові аспекти взаємовідношення Церкви з державою, законодавство щодо релігійних організацій з 1929 року, як безнадійно старе. Таке законодавство веде до маєткової нерівности віруючих і невіруючих. Веде до економічної і фінансової дискримінації релігійних організацій.

Більшість совєтських прихожан і парафіян — пенсіонери, найбідніша група населення. І оті люди — старі і немічні — оплачують всі видатки релігійних общин і крім того мусять щорічно платити величезні суми на різні фонди, як „Фонд миру". Разом Православна Церква в СССР платить 30 мільйонів карбованців річно на фонд охорони пам'ятників 5 мільйонів, фонд Чорнобиля 3 мільйони. Номінально — це добровільні фонди, фактично примусові. А згідно з законами про релігійні організації Церква має право видавати свої гроші тільки на релігійні потреби. Таким чином всі „пожертви" незаконні, а добродійністю Церкві займатися заборонено.

Фонд миру — організація чисто політична, значить Церква займається політичною діяльністю. Тому нема грошей на ремонт храмів, на утримання професійних хорів. Церква, наприклад, не має права влаштовувати екскурсії до Москви для дітей священиків і прихожан. І як це погодити з „релігійним відродженням?"

Совєтський Союз має своїх бездомних і безро-

(Закінчення на стор. 3)

НА МИСТЕЦЬКІ ТЕМИ

Богдан Марків

„Музікус Бортнянський" у Бриджпорті

Святкування Тисячоліття Хрищення Руси-України розгорнулося дуже широко й поширилося навіть на поодинокі парафії. Воно відбулося у різних формах включно до бенкетів і так званих концертів, на які складалися співи й танці. Інакше підійшов до справи Комітет Тисячоліття в індустріяльному місті Бриджпорт стейту Коннектикат. Українська громада тут чисельно не надто велика, одначе Рома Гайда, яка очолювала комітет, рішила перевести в життя прекрасний і дуже амбітний задум: зорганізувати концерт української церковно-релігійної музики. Заанґажовано до цього „Музікус Бортнянський", професійний хоральний ансамбль з Торонто під кермою Мирона Максимова. Ансамбль скріплено 20-ма голосами з групи Елмер Айслер Сінґерс, які є ядром хору ім. Мендельсона в Торонто. Задум зреалізовано. Концерт відбувся в неділю, 23-го жовтня, у Бриджпорті в Клайн Меморіял авдиторії і був під мистецьким оглядом повним успіхом.

На сам початок поставлено псалом (ч. 102) „Благослови, душе моя, Господа" в аранжеровці Андрія Гнатишина. Це було подумане, якщо правильно розуміємо, як основний акорд концерту й своєрідне звернення до прибулих людей. Під час співу молоденькі дівчата й хлопці вносили дискретно одно по одному ікони й уставляли їх по обох боках сцени, що створювало відповідну символіку. Після цього звернувся коротким словом до виконавців і публіки адвокат Олександер Кузьма, майстер церемоній.

У переплетеній контрастовими творами програмі чотири концерти Бортнянського („Пойте Богу нашему, пойте"; „Слава во вишніх Богу"; „Под Твою милость" і „Тебе Бога хвалим") були наче головними філярами концерту; кожний з них був поставлений на початок, або на кінець однієї з двох частин програми. Бортнянський поставив хоровий концерт у центр своєї творчости і цим заступив любителям музики в імперії симфонічну музику на довгі літа. Його музика відзначається приємними гармоніями, а її мелодії промовляли до душі. Її любили слухати на царському дворі та в панських резиденціях.

Виконання концертів Бортнянського у Максимова було елеґантне: усе в належних темпах із динамічним ступенуванням; фразування було бездоганне.

Творам Бортнянського приділено в концерті визначне місце. Це не повинно закривати одного дуже засадничого для цілости моменту. Добором творів різних часів — від XVII століття аж до наших днів — надано цьому концертові церковно-релігійної музики дуже потрібну історичну перспективу. Це не сталося припадково: ансамбль „Музікус Бортнянський" в першу чергу займався українською й европейською музикою XVII і XVIII століть.

Микола Дилецький (уроджений коло 1630 року в Києві, помер около 1680 року в Москві), визначний композитор і педагог, автор „Грамматики пінія мусикійського", що появилася кількома накладами й існувала теж в перекладах, був репрезентований твором „Тіло Христове прийму". Це Великодній причастен, прекрасний і спокійний твір, сповнений релігійного піднесення.

У подібному дусі написана анонімовим автором XVII століття пісня Великого посту „Плачу і ридаю". Це партесний концерт, що виник на Україні на початку XVII століття і був опісля дуже поширений. Теоретичні основи партесного багатоголосного співу дав Дилецький у згаданій „Грамматиці".

„Плачу і ридаю" анонімного автора перекликається з популярним твором Веделя „Покаянія", що є теж великопостною піснею і був у програмі концерту. Для збільшення драматичної напруги в „Покаянія" Ведель увів речитатив, — дуже влучний засіб, який промовляє безпосередньо до слухача.

Добрим контрастом до великопостних пісень був воскресний канон „Сей нареченний і святий день" Степана Дехтярова (1766-1813). Тут голоси порушаються скорими пасажами, а виконані прецизно (як було в Бриджорті), вносять чимало оживлення. Це припадок. Дехтяров мав італійську композиторську школу.

Максим Березовський був заступлений на концерті одним і до того найкращим своїм твором. Це „Не отвержи мене" (Псалом 70). Не спиняємося тут на трагічній долі ні Веделя, ні Березовського. Скажемо тільки, що характеристика музики Березовського це епічний спокій, і стримана ліричність. Технічно вводить він західньоевропейську гармонію і користується поліфонією, якою в партесних концертах користувалися спорадично і з обмеженням.

Друга група виконаних на концерті творів походила з дуже іншого часу й відмінної атмосфери. Пройшла доба романтизму, прийшов зворот до народности. Церковно-релігійна музика вже не мала тієї центральної позиції, що передше. Репрезентовані на концерті, музики, які були своїми молодими літами заякорені в XIX столітті, всі діяли якось в орбіті Миколи Лисенка.

Перший з них, Яків Яциневич (1869-1945) був репрезентований двома канта —

(Закінчення на стор. 4)

Андрій Бук

ЕКОНОМІЧНИЙ ОГЛЯД

I.

Спізнені економічні показники за третій квартал, особливо за місяць вересень, виявили в деяких секторах сповільнення, перегріта економіка стабілізувалася і далі повільно зростає. Валова продукція у вересні зросла лише на 2.6 відс., найменше від двох років, через посуху, зменшені видатки на оборону та зменшений експорт. Консумпційні видатки, що на 75 відс. виявляють економічну активність, майже не змінилися, а дещо збільшені доходи і заробітні платні, головно в обслузі, штовхнули покупців позичити 1.9 біл. дол. Інвентарні запаси зросли на 0.7 відс., а рівночасно зріс гуртовий продаж на 1.3 відс. (дев'ятий місяць). Фабричні замовлення, особливо на тверді продукти, впали на 0.4 відс., а продаж домів на 2.2 відс., з уваги на високі мортґеджі. Економісти твердять, що стабільний економічний стан потриває довше.

Осінню економіка пожвавилася і деякі сектори сильно зросли через низькі ціни на нафтові продукти і дещо вищі на харчі (менше, як сподівалися). Індекс продуктивних цін не змінився перший раз від лютого, головно на енерґію і деякі харчі, але зріс на оборону і фармерські продукти, через збільшення замовлення. Попередніми місяцями продуктивні ціни сильно зростали і тому цього року зростуть на 4.5 відс. Інфляція під контролею не зростає (4.8 відс.), до кінця року може впасти до 4-ох відс.. Зросли консумпційні ціни (0.4 відс.), заробітки (0.8 відс.), а вищі дивіденди на ощадностях в банках і відсотки на бондах збільшили ощадності. Американські родини в минулому році заощадили пересічно 9,900 дол. і опинилися на шостому місці, як подає Міжнародний ощадностево-банковий інститут у Швайцарії. Перше місце відносно ощадностей зайняла Японія (38,500 дол.), раніше постійно була Швайцарія (34,700). Найменше щадять відсталі країни Третього світу (200 до 500 дол. річно).

Зросли замовлення на машинове знаряддя, що збільшить індустріяльну продукцію, яка сьогодні без змін, через великі резерви, перший раз від сімох років. Фабричні замовлення, зокрема летунство і транспорт, зросли на 2.3 відс., а будова домів на 7.2 відс., найбільше від сімох років, збудовано півтора мільйона домів, продаж домів впала, а ціни зросли в деяких стейтах на 25 відс. Пересічна ціна дому — 125,000 дол., найдорожчі в Каліфорнії (200,000 дол.), Ню Йорку (190,000 дол.), найдешевші в Айова (60,000) і Оклагомі (55,000).

Фабрики, копальні і обслуга працювали повною силою, даючи видатність на 84 відс., найбільшу від восьмох років. Працювали додаткові години і в суботи. Через збільшений попит на продукти і брак деяких зросли ціни. Сильно зріс дрібний продаж (0.9 відс.), головно в департаментових крамницях і на авта, найбільше від вісьмох місяців. Загальна продукція зросла на 0.4 відс. (9-ий місяць), найбільше в мануфактурі. Фабрики набирають робітників, що може збільшити інфляцію, яка є під контролею, бо Рада федеральних валютних резерв вже п'ятий місяць зв'язує гріш і зменшує подаж на ринок, останньо 2.8 біл. дол. Зросли ціни на молочні продукти, ярину овочі, а найбільше на деякі фармерські продукти (пшениця 30 відс.) і то не лише в ЗСА, але й в інших країнах (експортерів збіжжя) світу, через рекордові замовлення СССР і Китаю, які поступово зростають.

Безробіття впало на 0.1 відс. — 5.3 відс., найменше від 15 років, 117.2 мільйона працюючих, 6.5 мільйона без праці, найбільше в Тексасі (7.4 відс.), найменше в Массачусетс (3.3 відс.). Відкрито 325,000 нових місць праці, найбільше в мануфактурі, де затруднені жінки (68 відс.). Секретар праці подає, що індекс заробітків цього року зріс на 4.5 відс.

Торговельний дефіцит у серпні виносив 10.46 біл. дол., зменшився на 15 відс., експорт збільшився на 38.5 біл. дол., імпорт зменшився на 29 біл. дол.: а це з Европи — 2 біл. дол., Японії — 5, а з Південної Кореї на 17 відс. Торговельний дефіцит з Канадою 1.1 більйона долярів, збільшився вдвоє від попереднього року. Сьогодні торговельний дефіцит виносить 135 біл. дол., на кінець минулого року був 170 біл. дол.

В жовтні рекордово зросли купно і замовлення збіжжя та харчових продуктів. СССР купив 175 міл. метричних тонн пшениці (шостий раз), замовив 300,000 метричних тонн борошна і 250,000 метр. тонн сої, а приватний сектор продав 2.5 міл. метр. тонн пшениці. Крім того СССР купив 575,000 метр. тонн пшениці в Арґентині, 460,000 в Бразилії і 400,000 в Савдійській Арабії. Цього року вже купив 23 міл. метр. тонн, через поганий урожай (минулого року 32). Згідно з новим договором СССР купуватиме річно в ЗСА по 9 міл. метр. тонн до 1990 року.

Закінчення буде.

Іван Дурбак

НЕВИЯСНЕНІ СТОРІНКИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

II.

Трагічні були часи великої „Руїни", коли було по два, навіть три гетьмани, рівночасно, коли одні гетьмани тримали з Москвою, інші з Польщею, а інші — з турецьким султаном.

Д-р Осип Мазарук, визначний наш журналіст і публіцист, що був міністром преси в 1919 році в Києві, сказав одного разу, що якби взяти 100 українців, то кожний з них іншого походження, бо через Україну проходили різні народи з усіх сторін світу, які залишили своїх нащадків, і тому українці не можуть погодитися на одну програму. Між визначними українцями були нащадки грецького, жидівського, вірменського, татарського, німецького, польського, ірляндського, шведського, еспанського, мадярського й інших народів.

Коли Микола Міхновський виступив з ідеєю самостійности України, то мав прихильників переважно тільки з поміж студентства. Роман Дашкевич і Юно Навроцький, що виступили в 1912 році з ідеєю створення формації Українських Січових Стрільців, мали за собою тільки невелике число студентів на студентському зібранні. Противники говорили: „Не пора бавитися у військо", нам треба заімпонувати світові культурою!" Щойно вибух Першої світової війни і поява Українських Січових Стрільців, їхні героїчні бої, змінили наставлення до своєї власної збройної сили. Варт пригадати, що в Галичині найбільше любили твори Т. Шевченка з козацькою тематикою. Коли на сцені в театрі чи на виставах театральних гуртків появлялися козаки, то їх оплескували довго. Натомість на центральноукраїнських землях козаки не були популярні, бо за царських часів донські козаки розганяли віча й походи робітників під час страйків і демонстрацій, били їх нагайками, стріляли. **Внаслідок діяльности соціялістичних партій у наддніпрянській Україні панував противійськовий настрій.**

Микола Міхновський видав у квітні 1917 року брошуру „Катехизм українця" накладом 100,000 примірників. Про неї чомусь не згадують у статтях і виданнях про М. Міхновського. Міхновський взивав уневажнити Переяславський договір, проголосити самостійність Української Держави, зорганізувати сильну українську владу, армію, адміністрацію, зукраїнізувати все шкільництво, пресу й видавництва, заложити Українську Академію наук, заснувати амбасади у всіх столицях держав цілого світу.

На жаль, Українська Центральна Рада, що мала 600 членів, самих соціялістів, не сприйняла цих єдиноправильних ідей Міхновського. Сучасники стверджували, що Міхновський не мав дару з'єднувати собі прихильників для своїх ідей, поводився часто нетактовно з тими, що не сприймали його поглядів, і через те мав дуже мало симпатиків. Він спричинився до створення двох перших українських полків: ім. Богдана Хмельницького, та ім. Павла Полуботка, заплянував у липні 1917 року зайняти ними Київ, одначе до цього не допустив його противник, Володимир Винниченко, соціяліст, голова Українського уряду, що був за федерацією з Росією. Таким був і проф. М. Грушевський, голова Української Центральної Ради, і всі її члени. Україна могла бути самостійною вже на початку липня 1917 року. Втрачено безповоротно 9 місяців дорогого часу, коли можна було проголосити самостійність, бо Росія переживала тоді внутрішню боротьбу й хаос. У січні 1918 року, багато змінилося: український нарід далі захоплювався головно соціяльними справами, а про національнодержавницькі справи ніхто не дбав. Не було кому перевести великої національно-виховної освідомної праці. Тому так сумно скінчилася наша революція в 1917 році, що повинна була принести волю, свободу і державність для України.

Наші соціялісти були принципові антимілітаристи, вважали, що генерали і старшини — це контреволюціонери, яких треба зліквідувати. Винниченко написав статтю: „Народ наш оборонить", в якій писав: „не треба творити армії, тільки міліцію, бо ані ми не хочемо з ніким воювати, ані з нами ніхто не буде воювати". Але і москалі, і поляки, і румуни, і мадяри воювали проти нас! **Яка неповторна, шкода, що український нарід у 1917 році був за Винниченком, а не за Міхновським!**

Коли 1-го листопада 1918 року українці захопили Львів і проголосили Західньо-українську народну республіку, тоді створено Українську Галицьку Армію, що мала 120,000 стрільців, мала всі роди зброї. Одначе команда не подбала, щоб створити фронт над Сяном. Витрачено багато дорогого часу на бої за Львів, що був би піддався, як би створено фронт над Сяном, зірвано всі мости на Сяні.

Українська Галицька Армія мала мало набоїв. Мадярський уряд пропонував виміняти набої за нафту, що треба було конче зробити. Одначе Семен Вітик, посадник Дрогобича, не погодився на те, мовляв, „ми потребуємо нафту для народу!" УГА мусіла відступити з-під Львова і з Галичини, бо не мала набоїв, а нафту у Дрогобичі забрали поляки. Дуже дивно, що УГА не забрала якусь кількість цистерн з нафтою і не виміняла за набої, а соціяліста Вітика не усунула з Уряду. Хто винен тому?

Чому головою Українського Військового Комітету при УЦРаді, пізніше секретарем військових справ, вкінці Головним Отаманом Військ УНР, стала цивільна особа, що ніколи не була при війську Великий патріот Симон Петлюра, міг бути президентом УНР, але не Головним Отаманом! Під час історичного походу на Київ, літом 1919 року Штаб Дієвої Армії УНР видав такий наказ: „При наближенні армії ґен. Денікіна не стріляти до денікінців, бо між ними 80% українців, вони всі перейдуть на нашу сторону!" — Та це не справдилося, денікінські козаки рубали шаблями навіть наших ранених і хворих стрільців!

Дня 31-го серпня 1919 року частини III Корпусу УГА під командою ген. Кравса та частини Запорізької дивізії зайняли Київ, але вони мали старі карти, де не було зазначено одного нового моста, що ним увійшли до міста денікінці. Якби Київ зайняв був полковник Є. Коновалець з дивізією Січових Стрільців, то він, знаючи добре Київ, був би обсадив усі мости і не допустив би денікінців. Штаб Дієвої Армії УНР чомусь наказав три дні відпочинку перед вступом до Києва, не подбав про оборонний причілок на лівому березі Дніпра. Денікінці несподівано напали на галицькі частини і запорожців, взяли в полон ген. Кравса. Штаб Дієвої Армії не забезпечився від денікінців, але плянував, як перевести тріюмфальний вмарш до Києва... Одначе замість тріюмфу наступив відворот з Києва, що заломав духа Української Армії і надію на перемогу.

(Закінчення на стор. 3)

НЕПАМ'ЯТНІ РОКОВИНИ

Раннім літом 1888 року наспіла в Україну вістка, що в південній Франції, в місцевості Мантон на Рів'єрі померла засновниця й провідниця київської жіночої організації „народниць" Олена Доброграївна.

Не тільки діячі й молодь східньої України, але й культурні кола львівян болюче відчули втрату. Ще так недавно зустрічали її Антонович, Франко, Павлик і гурти активної молоді перед від'їздом до теплого клімату півдня, куди супроводжувала свою одиначку багата землевласниця з Бесарабії Катерина Гафенко, вдова Олексія Доброграїва, щоб рятувати її загрожене здоров'я.

Не сповнилися надії на видужання. Замість вітати з поверненням цю ентузіястку праці для народу, невтомну ініціяторку й організаторку, довелося Франкові повідомити у львівському журналі: „Умерла Олена Доброграївна, укінчена слухачка вищих курсів жіночих у Києві і щира робітниця на полі освіти і літератури української — умерла на грудну слабість в Мантоні, у Франції" („Товариш", число з, липня, 1888).

Цензура заборонила дальші випуски журналу, тому й не появилася біографія-некролог, до якої, як писав Франко до Києва, „мав доволі матеріялу", що й залишився в його архіві до сьогодня. Не використали його в 50-томнику творів І. Франка. Його драма „Кам'яна душа" присвячена Олені Доброграїв, а в коментарі вона подана як учасниця російського революційного руху. А втім в „Українській Радянській Енциклопедії" не найти її імени.

Надто скупі наші відомості про життя цієї рідкісної дівчини, яка так завчасно стала жертвою тієї ж недуги як і її сучасниця Марія Башкірців, що саме докладним (але віртуозним!) описом свого життя в „Дневнику" здобула світову славу, як того прагнула. Проте знаємо, що не для тієї слави були виповнені діяльністю юні дні вродливої студентки, яку називали талановитою ученицею Володимира Антоновича. Дипломна праця Олени Доброграїв про Гайдамаччину, за висловом професора, „могла зробити честь історикам України". Але її не вабила наукова кар'єра. Громадська праця, політичні питання, пізнання свого народу, його історії, культури — ось чому притягали її наукові студії.

Якою бачили її сучасники, згадує Марія Беренштам-Кістяківська: „Струнка та гарна, чорнява з смуглявим обличчям, темними очима й трохи кучерявим волоссям народженки півдня, Доброграївна зовсім не дбала про красу і ніколи не прикрашалася; завсіди гладенько зачесана в убранні старечого крою, жила справді таки аскетично, ніколи не пильнувала своєї вигоди ні здоров'я, повсякчас уся зайнята громадськими справами.. Вона мене причаровувала до себе не тільки своїм гарним виглядом та по чернечому своїм суворим образом, а й тим внутрішним вогнем, що почувався в ній.. Скоро вона стала гаряча українська патріотка, що дуже гарно розмовляла поукраїнському та добре знала історію, етнографію та літературу українського народу... Олена Доброграївна великої завзятости була людина, вміла вона красно говорити, намовляти, переконувати, організувати, давати скрізь лад...".

Дар живого слова буває запорукою успіхів у громадському рухові. Тут не треба здогадів, про ораторський хист Олени Доброграїв запевняють інші сучасниці у своїх споминах; її доповіді на наукові й політичні теми мали численну авдиторію, слухачі були „цікаві й любили їх". У „східньо-західніх непорозуміннях" їй вдавалося годити суперечки, врозумівуючи противників, ладнати зв'язки з розсіяними діячами й групами молоді по різних університетських осередках, листувалася з політичними провідниками (Павлик, Ковалевський, Конисьский та ін.), мала в пляні відвідати Драгоманових у Женеві...

В такому розмаху всебічної активности Олена Доброграїв не могла занедбати українського жіноцтва. Власне її почнновi належить перша організація студенток у Києві, мабуть, перша жіноча організація на Придніпрянщині, а напевно — перша з політичною програмою. Олена Доброграїв „приймала безкритично погляди своїх земляків на федералізм і автономізм. Основою її переконань були ідеї суверенности й соборности української нації, потреба змагань за них. У час національного омертвіння й кошмарних гонінь на українську культуру українки під проводом Олени Доброграїв поклали в основу своєї програми: національне, політичне, культурне, економічне визволення України. Коли Наталія Кобринська приблизно в тому ж часі закликала жінок до рівноправности через літературу й разом з Києвом видала альманах „Перший вінок" — Олена Доброграїв, підкреслюючи значення друкованого слова для культурного розвитку, уфундувала літературно-науковий місячник, що виходить при безпартійному часописі „Батьківщина" у Львові.

Усе це мусіло відбуватися дуже обережно, без розголосу, майже конспіративно. Поліцейські й чорносотенні згаї скрізь шугали. Але не дивлячись на те, Олена Доброграїв висловлювала погляд про потребу енергійних актів, щоб вирвати загал з отупіння й байдужости, тільки рішучі кроки можуть пробудити громадськість з апатії. В таких розмовах поміж „народницями" тема сходила на ролю народних мас, їх треба наперед приготовляти. Мимоходом згадаймо імена близьких подруг, що поділяли ці погляди: П. Пашкевич, О. Максимович, Н. Микитюк, сестри Волкові, Катря Мельник, С. Богданович, Т. Сапежко, Неговська, Стрижевська, Н. Митюк, Олександра Дучинська, Ольга Альбрант, Софія Єгунова; з доступом до давніх і збережених джерел їхніх імен виявиться багато більше тих, що йшли в народ, якому треба шкіл, світла, науки, організацій...

Батькове майно, що припало їй після його смерти, Олена Доброграїв призначила на будову шкіл для українських селян. Доглядаючи робіт, простудилася й за свою одержимість в любові до України заплатила своїм молодим життям.

Як мало знаємо про цю маркантну постать нашого визвольного руху, свідчать нові видання, з яких видно, що доступ до радянських бібліотек і архівів не вповні задовільний: цінні наукові збірники „Україна", які редагував М. Грушевський, щойно в наших днях можна студіювати, а власне в них можна найти спогади про Олену Доброграїв. Авторка цих рядків використала їх у бібліотеці Британського Музею як матеріял до своїх публікацій (статті в лондонському „Вільному Шляху" й книзі „Відгуки часу").

Нещодавно в „Літературній Україні" Дмитро Павличенко драстичними словами пригадував останні десятиріччя, коли профанувалися найкращі храми творчости Лесі Українки, з якими „поводилися як дикуни". Те ж саме можна віднести повністю до українських пам'яток минулого. Коли ж в Україні це діялось „примусово", то у вільному світі подібне трапляється завдяки нашому неуцтву, інерції, лінивству. Бо тільки внаслідок незнання, забуття, байдужости промовчуються соті роковини Олени Доброграїв у цьому році.

Читалося в українській пресі давніше повідомлення, що в Мантон відбувався Міжнародний жіночий конгрес, в якому брала участь і представниця „Союзу Українок у Франції", без натяку, що в цій атракційній місцевості є українська пам'ятка: могила Олени Доброграїв. Опис цієї могили помістили українські часописи та вищезгадані публікації із світлинами нагробника й дому, в якому жила й померла Олена Доброграїв. Вказано там, що на нагробнику вміщено мармурову плиту з написом „Щирій українці" — від земляків. Нема сумніву, що до цих земляків слід зарахувати вчених, поетів, літераторів, діячів культурних, політичних, що в більшості знали її особисто. Згадати б тільки декого з тодішнього національного ареопагу: Іван Франко, Володимир Антонович, Ол. Кониський, М. Ковалевський, Мих. Драгоманів, Катря Мельник, Павлик, Беренштам, Белей і багато ін. Цей скромний напис — це лавр пам'яті Олени Доброграїв і водночас відлуння нашої скорбної історії на соняшному березі далекої країни.

В минулому столітті українські патріоти звикли остерігати незрячих, пасивних і байдужих, бо „москалі не сплять, а знай, своє роблять". Ця їхня „робота" не менше актуальна й сьогодні. Вона здійснилася на могилі в Мантон: плита з лаконічним українським написом — зникла! Грабіжників наших могил скрізь їх шукають і в наш час, не тільки в Україні, але й на чужині.

Український Жіночий Союз в Австрії на чолі з головою д-р Іреною Прісневською-Зощук в минулому подбав про пам'ятну плиту у Відні на домі, в якому жив Іван Франко. Чи не годилось би, щоб Союз Українок в Франції здобувся на подібний жест? Чи не слід нам відновити пограбовану історичну пам'ятку, яку сто років тому встановили українці на могилі Олени Доброграїв?

Ірена Книш

У ВАШІНҐТОНІ ПОСВЯТИЛИ КРАЙОВИЙ СОБОР

Не зважаючи на дощову погоду, біля 1,200 осіб прибуло на святкування з приводу посвячення українського католицького крайового собору Пресвятої Родини у Вашінґтоні в неділю, 25-го вересня ц.р. Саме через дощову погоду прийшлось змінити плян і перенести відправу Служби Божої до церкви, а не як було попередньо заплановано відправити Богослужбу на дворі перед собором. Все ж таки короткотривале випогодження дало можливість о год. 2-ій по полудні перевести чин посвячення так, як було заплановано.

Вид на собор

Архиєпископа Філядельфії та Митрополита українців-католиків в Америці Стефана Сулика привітав Єпископ-помічник і настоятель крайового собору Михайло Кучмяк, а традиційно хлібом і сіллю привітали Митрополита мужі довіри д-р Василь Наконечний і Франк Фіґанич. Квіти Владиці вручили діти парафії.

Чин свячення новозбудованого собору довершив Митрополит С. Сулик при співучасті Архиєпископа Вінніпеґу і Митрополита українців католиків в Канаді Максима Германюка, Єпископа стемфордського Василя Лостена, Єпископа-помічника М. Кучмяка, о. Івана Бури, ректора семінарії св. Йосафата, і отців: Мартина Канавана, Михайла Бджеля, Теодора Данусяра, Богдана Лукія, Тараса Лончини та Григорія Подгурця.

Частина процесії.

У святочному поході владикам і отцям асистували диякони, монахині, семінаристи, вівтарні хлопці, почесна гвардія Лицарів Колюмба, пластова молодь місцевої станиці, парафіяни та вірні з інших місцевостей.

Після цього в соборі відправлено Архиєрейську Святу Літургію, під час якої співав парафіяльний хор Собору Пресвятої Родини під диригентурою проф. Миколи Кормелюка. Проповіді до вірних в українській мові виголосив Митрополит Германюк, а в англійській мові Єпископ Лостен.

Митрополит Германюк пригадав присутним про цьогорічні святкування 1000-ліття в Римі, Югославії і Ченстохові та підкреслив важливість того факту, що цей крайовий собор Пресвятої Родини у столиці Америки посвячується якраз в цьому ювілейному році. Митрополит Германюк вказав і на те, що не випадкового названо собор Пресвятої Родини бо власне через родину продовжується не тільки рід, але й історичні надбання цілого народу для майбутніх поколінь. Вказуючи на присутню дітвору Митрополит сказав: „Ваші діти чекають на вас, вчіть їх і передайте їм спадщину нашого українського народу".

Єпископ Лостен вказав на нашу відповідальність перед всіми тими, що не є спроможні свобідно величати Господа у своїх святинях „Дай Боже, щоби ця святиня стала прибіжищем для всіх українців, як і для всіх інших... та нехай це буде пригадкою нашого обов'язку, що Господь поклав на наші рамена".

З нагоди посвячення собору влаштовано виставку Історичних і чудотворних ікон України". Вісімнадцять точних копій славних українських ікон, випозичених з Українського Музею в Стемфорді, входили у виставку а на кожній з них був вишитий рушничок з взором околиці, з якої походить ікона.

З цієї ж нагоди видано пропам'ятну книгу під редакцією сотрудника парафії о. Йосифа Денищука, в якій поміщено ряд статтей і дописів про початки будови храму, заснування парафії, як і майже про кожну українську інституцію, організацію і парафію в околиці метрополітального Вашінгтону. У пропам'ятній книзі є включена мапа цікавих українських об'єктів до оглядання в столиці Америки. Цю книжку можна набути пишучи до: Ukrainian National Catholic Shrine, 4250 Harewood Road N. E., Washington, D.C. 20017. Ціна 13 дол. включно з пересилкою.

Невияснені...

(Закінчення зі ст. 2)

До того ще поворотний тиф спричинив масову смерть стрільців УГА. Внаслідок непорозумінь між диктатором Є. Петрушевичем і урядом УНР дійшло до розриву обох армій. УГА перейшла під команду ген. Денікіна, бо майже вся була хвора тифом..

Повторилася „Руїна", як за козацьких часів, бо в кожному повіті був отаман повстанців, а велику частину України зайняв анархіст Махно, що не визнавав ніякої влади, тільки громив жидів і бився проти всіх.

Чому поляки могли зорганізувати в Америці, Канаді й Західній Европі армію ген. Галлера, що мали три дивізії, найновішу зброю, а українці в Америці того не старалися зробити? Мабуть знову тут завинили наші соціялісти...

Варт, щоб на ці теми дискутувати, щоб знову не повторилися наші невдачі, неуспіхи, в наслідок непродуманих плянів. Ані у 1914 році, ані 1917 році, ані в 1939 році, ані в 1941 році наші люди переважно не орієнтувалися в ситуації, не знали, що їм робити, тому так багато згинуло, або помандрувало на Сибір, чи до тюрем і концтаборів. Коли еміґрації ірляндська, чеська, польська, литовська, лотиська, естонська, жидівська багато зробили для визволення своїх батьківщин, то і наша еміґрація повинна плянувати, як здобути свобідну, соборну і самостійну Українську Державу.

БЕЗ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І КНИЖКИ — НЕ БУДЕ Й УКРАЇНСЬКОЇ ДИТИНИ!

ІВАН ДЕМ'ЯНЮК ВИСЛОВЛЮЄТЬСЯ:

„ВИ ЗАСУДИЛИ... ЛЮДИНУ ЯКА Є ЗОВСІМ НЕВИННА: НЕВИННА ОСОБА."

„Я НЕ Є 'ІВАН ГРОЗНИЙ' І НАЙСПРАВЕДЛИВІШИЙ СВІДОК Є САМ БОГ, ЯКИЙ ЗНАЄ ЩО Я НЕВИННИЙ."

„МЕНІ ЦЕ НЕНАЛЕЖИТЬСЯ. Я НЕВИННИЙ, НЕВИННИЙ, НЕВИННИЙ — І БОГ Є МЕНІ СВІДКОМ."

ТОМУ ЗВЕРТАЄМОСЯ З ПРОХАННЯМ: ДОПОМОЖІТЬ ЗАХИСТИТИ НЕВИННУ УКРАЇНСЬКУ ЛЮДИНУ СВОЇМИ МОЛИТВАМИ ТА ФІНАНСОВИМИ ПОЖЕРТВАМИ — ПОДАЙМО БРАТНЮ РУКУ КОНЕЧНОЇ ДОПОМОГИ!...

СВОЇ ПОЖЕРТВИ ПРОСИМО СЛАТИ НА АДРЕСУ:

THE JOHN DEMJANJUK
DEFENSE FUND
P. O. BOX 92819
CLEVELAND, OHIO 44192

Бездомні...

(Закінчення зі ст. 2)

бітних 1 мільйон 200,000 осіб. І ось група таких безпритульних звернулася листом до урядів західніх демократичних держав. Зміст листа фантастичний. Ми, нижче підписані совєтські безпритульні і безробітні та решта категорій безправних і обездолених вважаємо своїм обов'язком висловити обурення з приводу акції фінансової допомоги совєтським урядом американським безробітним. Лист запевняє, що совєтські безробітні не є проти такої допомоги, якщо вона подиктована гуманними мотивами. Але тут справа зовсім в іншому. Це спекуляція і пропаґанда, що її варто вважати політичною проституцією.

Згідно з совєтською офіційною пропаґандою в СССР нема бездомних і безробітних. Вони не мають жадних прав забезпечених конституцією, не мають права на працю і помешкання. Їх переслідують совєтські репресивні органи з вживанням каральної психіятрії. При таких умовах фінансову допомогу чужим безробітним треба вважати безпрецендентним актом лицемірства та вишуканого цинізму у відношенні до своїх громадян. І це стається в добу перебудови, коли заробітня платня зменшилася, а кількість безробітних збільшилася. Безробітні фактично не мають ефективної юридичної допомоги і захисту.

Лист також нагадує Заходові злочин совєтського уряду 30-их — 40-их років, про страшний голод, коли вимерли цілі області. І власне тоді совєтський уряд вивозив закордон зерно, як „безкорисну допомогу від совєтського народу".

Лист запевняє, що совєтська держава — грабівник, лицемір і шарлятан, який наживає політичний капітал на крові, стражданнях і безправности свого народу. Всі спроби обездолених і дискримінованих совєтських громадян добитися повернення потоптаних прав приводить тільки до посилення адміністративних і психіятричних переслідувань. Це можна і треба вважати свідомим винищенням згаданої категорії людей.

Перебудова — це ще одна спроба зміцнити тиранію антинародного комуністичного режиму.

В ТЕКСАСІ В СУБОТУ, 26-го листопада, евакованo мешканців невеличкого містечка, поблизу якого сталася аварія грузовика, котрий віз хемічні речовини. Грузовик постраждав в наслідок гураґанного вітру, що перейшов через цей район.

Замість квітів на свіжу могилу

бл. п. ЮРІЯ ЦЬОЛКА

брата нашої Співробітниці в Головній Канцелярії УНС

складаємо $154.00

на ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЦЕРКОВ на ЛЕМКІВЩИНІ.

•

Родині Покійного складаємо щире співчуття.

ПРАЦІВНИКИ ГОЛОВНОЇ КАНЦЕЛЯРІЇ УНС І СВОБОДИ

У ТРЕТЮ СУМНУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
нашої Найдорожчої і Незабутньої
ДОНІ І СЕСТРИ

бл. п.

Лідії Шуль Богдан

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНІ СЛУЖБИ БОЖІ

в четвер, 8-го грудня 1988 року о год. 8-ій ранку
в українській католицькій церкві св. Юра
в Ню Йорку при 22 East 7th Street.
в соборі св. Софії в Римі;
в церкві св. Варвари у Відні

Рідних, Приятелів і Знайомих прошу згадати Покійну в цей день у своїх молитвах.

Мама — ВІРА
Сестра — ОКСАНА з мужем ВОЛОДИМИРОМ
Брат — ЯРОСЛАВ

Ой по Тобі
жаль глибокий позістав!

Тридцятий листопад,
це друга сумна
річниця відходу
у Вічність
мого Найдорожчого
Мужа
та Друга життя

св. п. мґра прав

ВОЛОДИМИРА ПРОЦІНСЬКОГО

СВЯТА ЛІТУРГІЯ

буде відправлена

в середу, 30-го листопада 1988 року
о год. 7:30 веч.
у парафії св. Тройці — Помісної Української Католицької Церкви
2615 30-та вул. N.W., Washington, D.C. 20008

Просимо про участь і молитви —
дружина ЕМІЛІЯ з дітьми та внуками

В пам'ять Покійного — Родина зложила 200 дол. на Будівельний Фонд Церкви св. Тройці.

РЕЗОЛЮЦІЇ V СКВУ

1. V СКВУ з признанням і подивом вітає сотні патріотів, активістів та діячів культури в Україні, які формують різні об'єднання, установи угрупування для специфічних завдань, для маніфестування перед світом релігійних, культурних, суспільно-правних стремлінь, які мають самобутній чи суспільно-корисний характер і дає їм всебічну підтримку.

2. V СКВУ засуджує політику економічного нищення України шляхом загрозливих заряджень в ділянках атомній, хемічній та водних, повітряних і природних багатств. СКВУ протестує проти величезного скупчення атомних реакторів на території України, без засягнення опінії наукових сил та самого населення. СКВУ домагається припинення дальшої розбудови ровенської, південно-української, хмельницької та споруджень чигиринської та кримської атомних електростанцій. СКВУ закликає громадськість України і діяспори, як і сусідніх до України народів, включитися в акцію протесту започаткованого Українською Гельсінкською Спілкою проти перетворення України в потенціяльний нуклеарний вулкан.

3. Відзначуючи в 1989 році 175 років з дня народження Тараса Шевченка, V СКВУ проголошує цей рік роком боротьби за самобутність української культури і мови.

4. V СКВУ доручає Секретаріятові СКВУ встановити одну спільну дату для відзначення мільйонів жертв голодоморів в Україні.

5. V СКВУ виступає в обороні прав українців, які знаходяться в суміжних з Україною країнах, зокрема в Польщі, а це права на рідну мову, Церкву, школу і пресу та права на вільний виїзд.

6. Українська допомогова праця в діяспорі повинна ставити на першому місці матеріяльну і моральну поміч усім членам українського народу в Україні і поза нею, так як вони цього потребують.

7. Щоб допомогти українському народові осягнути свої цілі, V СКВУ покличе до існування комітет зовнішньої дії, який підлягатиме безпосередньо Президії СКВУ і буде мати за завдання координувати працю комітетів в різних країнах українського поселення, щоб працювати з національними та міжнародними органами в політичних, урядових, легальних, комунікаційних, неурядових суспільних, професійних ділянках і щоб на чергову каденцію СКВУ українська справа стала активною частиною їхньої політичної дії, згідно з принципами СКВУ. До цієї акції є потрібний відповідний бюджет.

8. Для кращого виконання своїх завдань на міжнародному полі, СКВУ має поновити старання здобути статус визнаної неурядової громадської організації при Об'єднаних Націях.

9. Тому, що вже довгий час українська громада в західньому світі зазнає болючі атаки знеславлення з усіх сторін: засобів масової інформації, новостворених „дослідчих" груп і урядових чинників, є конечним ефективно оборонятись перед тими актами. Оскільки в останніх роках почався сильний натиск на добре ім'я українського народу, щоб через його знеславлення добитися компромітації світлих ідеалів, які підтримує СКВУ, закликаємо всю українську спільноту в світі солідаризуватися з невинними жертвами оцих провокацій, які доводять до втрати моральної і матеріяльної серед спільнот, в яких вони живуть, та до знеславлення нашого народу.

Закликаємо українську спільноту морально і фінансово підтримувати акцію оборони українців у випадках де поруч індивідуальних осіб знеславлюється український народ як наприклад, у випадку Дем'янюка та інших.

10. V СКВУ доручає створити крайовим централям тіло із професійних адвокатів, які поодиноко чи своїми угрупуваннями обороняли б добре ім'я українців і уможливлювали легальними дорогами згідно з юридичними законами даної країни оборону українців заскаржених судовими дорогами.

11. V СКВУ уважає одною з найважливіших ділянок виховну діяльність серед молоді діяспори. Тому закликає усі свої складові організації приділити якнайбільшу увагу важливості патріотичного виховання і вишколу молоді в державницькому українському дусі.

12. Для практичного переведення постанов нашого виховання і задержання української мови в діяспорі стає імперативом всієї української нації в розсіянні тісно, а заразом дружньо, співпрацювати усім чинникам, які формують молодий характер, а саме української родини, Української Церкви та українських молодечих організацій.

13. Розуміючи відповідальну ролю українського шкільництва, яке координує СКВОР, СКВУ вамагає повної підтримки від всієї української громади, крайових організацій та всіх чинників СКВУ не тільки в моральному, але теж матеріяльному аспектах.

14. V СКВУ уважає імперативним завданням найближчого майбутнього включити молоде покоління у працю органів СКВУ для динаміки організаційного життя, використовуюч зокрема до того існуючу Конференцію Українських Молодечих Організацій, але даючи їй відповідну матеріяльну допомогу.

15. V СКВУ стверджує, що українська спільнота в діяспорі гідно, достойно і святочно відзначила 1000-річчя Християнства Руси-України. Українці діяспори всенароднім відзначенням засвідчили світові, що Хрищення є ювілеєм українського народу, чого не могли зробити українці в поневоленій батьківщині.

16. V СКВУ висловлює протест проти узурпації ювілею 1000-річчя та ювілейних святкувань московською патріярхією та проти підтримки, яку їй дали деякі західні церковні, наукові й політичні чинники.

В Москві...

(Закінчення зі стор. 1)

легалізації Української Католицької Церкви і звільнення з ув'язнення двох членів Української Гельсінкської Групи, що й досі караються на жорстокому засланні — за їхні правозахисні дії — Левка Лук'яненка і Миколу Матусевича.

В середу по полудні, 15-го листопада, Гельсінкська комісія спонзорувала три окремі прийняття-обіди, на яких були присутні совєтські офіційні чинники і менша група дисидентів у числі 15-ти осіб. Поміж дисидентами були українці: Владика Василик і В. Чорновіл, який пізніше розповів про цей обід і що було на ньому обговорено. Згідно з В. Чорноволом, довголітнім в'язнем совєтських в'язниць, провідним правозахисником і оборонцем національних прав України, під час обіду був відвертий і будуючий обмін думками. Чорновіл сказав редакторці „Українського Тижневика", що совєтські достойники і правозахисники мали вперше в житті розмову віч-на-віч, дискусію про людські права і реформи в Совєтському Союзі. З совєтського боку були там представники, з якими не дуже то хотіли б українські правозахисники сідати за один стіл, — головний редактор „Ізвєстій" Іван Лаптєв, і Веньямин Яковлєв з Всесоюзного науково-дослідчого інституту для совєтського законодавства. Були там теж росіяни правозахисники Лев Тімофєєв і Казис Зая.

Під час перебування у Москві американці зустрілися також з членами совєтської Комісії для гуманітарного співробітництва і людських прав, очоленої Федором Бурлацьким, що існує при Раді безпеки й співробітництва в Европі. В додатку до цього мали місце теж інші зустрічі, що відбувалися поза засягом офіційних сесій. На цих зустрічах були американські офіційні представники й підсовєтські дисиденти. Один з таких мітингів був поміж кількома українськими правозахисниками і конгресменами Даном Риттером з Гельсінкської Групи, де був теж приступній Орест Дейчаківський працівник Американської Гельсінкської групи.

Прийняття для членів американської делегації, для депутатів совєтської Верховної Ради, правозахисників та запрошених гостей, — усіх разом кілька сотень осіб — відбулось у четвер увечорі, 17-го листопада, в Спасо-Домі. Тут можна було бачити багатьох правозахисників, провідних людей Української Католицької Церкви, естонських правозахисників, членів релігійної секти Гері Крішна, та інших інакодумців, що сновигали поміж совєтськими й американськими урядовими особами й порушували багато віталь них тем, розмовляючи багатьма мовами багатонаціонального СССР.

Багато хто з правозахисників дякували щиро американцям за підтримку їхніх змагань, особливо американським законодавцям, за довгі роки оборони, коли члени Конгресу виступали на захист зокрема українських борців за людські й національні права; а українські католики дякували присутньому Архиєпископові, главі дієцезії Нюарку — Владиці Теодорові МекКаррікові, який був офіційним обсерватором під час цієї совєтсько-американської зустрічі в Москві.

Поміж запрошеними гостями можна було бачити д-ра Дейвида Марплса з Канадсько-Українського Інституту Українознавчих Студій при університеті Альберти, і Рому Гадзевич-Сохан, редакторку „Українського Тижневика". Обоє були учасниками тури американських журналістів і науковців, туристів по СССР.

Відвідини американської делегації в СССР закінчились у Москві в п'ятницю, 18-го листопада, пресовою конференцією в совєтському міністерстві закордонних справ. Це було тут, що конгресмен Гоєр окреслив ці відвідини словами „дуже вартісні", а його совєтський відповідник — Вадім Загладін, секретар Комісії закордонних справ Верховної Ради (що має ще і Раду Національностей), він же і голова делегації Ради депутатів, сказав, що ці зустрічі були „успішні".

Американські офіційні представники на описаних розмовах висловили вдоволення з того, що вони могли порушити важливі правозахисні теми, але, на жаль, не всі цілі американської сторони були досягнені, бо вона не добилася звільнення усіх політичних в'язнів, і не добилася здійснення інших важливих західніх вимог, хоч це було передумовою для відбуття зустрічей якраз у Москві, як наступної ланки, в тяглості перегляду виконання Гельсінкських угод.

Українець, активний учасник поїздки до Москви (він же член Комісії безпеки й співробітництва в Европі) Орест Дейчаківський так підсумував ці московсько-американські розмови: „Для членів нашої делегації це був незабутній тиждень — особливо тому, що ми зустрілися з українськими і взагалі з підсовєтськими правозахисниками. Багато хто з нашої делегації — продовжував він, — були щиро й по-справжньому зворушені особистими зустрічами з людьми, в імені яких ми не один раз промовляли, добиваючись полегшення їхньої долі, вимагаючи від совєтів пошанування людських прав цих переслідуваних режимом підсовєтських людей".

(Переклад з англійської мови — Л. В-а.)

„Музікус..."

(Закінчення зі стор. 2)

ми: „Святий Юрій" і „Свята Варвара". Він був піяністом, дириґентом і композитором. Свою композиторську діяльність він переніс у великій мірі на інструментальні, точніше фортепіянові твори; одначе не зважаючи на те, він залишив добрий доробок у вокальній музиці до літургічних творів включно. Його канти дуже помітно перевищають відповідні твори багатьох його попередників чи сучасників.

Слухачі концерту з вдячністю прослухали кант „Ізідіте дщері" Олександра Кошиця. Він був дириґентом, композитором і поважним дослідником етнографії. Плекав світську хорову музику, а в церковній належав до найбільш плодовитих композиторів. Звукова сторінка домінувала в його музиці й підпорядковувала собі навіть форму. Це, одначе, не зменшувало великої вартости його творів.

Про Миколу Леонтовича не приходиться тут багато говорити. Він дослідник народної пісні та великий майстер в обробці мініятюр — інструментальних і вокальних. Його трагічна доля — далеко не перша і не остання для українських музик — зробила його ім'я особливо дорогим. На концерті слухачі мали нагоду чути його літургічний твір „Отче наш".

З цілком нових композиторів, наших сучасників, Максимів запрезентував Мар'яна Кузана (річник 1925). Публіка вже мала нагоду познайомитися з його ораторією „Неофіти" на слова Шевченка. Тепер прийшов на чергу Псалом ч. I („Блажен муж") теж за текстом Шевченка. Важко оцінювати цілком нові твори з першої авдиції. Та немає сумніву, що твір Кузана характеризує свіжа гармонія, музична думка і якась етерична атмосфера. Варт завважити, що в обох названих випадках Кузан уживає слова із творів Шевченка, як мосту для проєкції своєї релігійної музики.

Виконання обширної програми було зразкове; динаміка чітко означена, балянс голосів добре вирівняний — як в інструменті. Дикція напричуд добра, хоч хористи за малими вимками неукраїнці. Контрасти музичного діялогу між солістами і хором проходили пластично, а цілий ансамбль інтонаційно був стійкий. Річ самозрозуміла, що найбільше признання належить дириґентові Миронові Максимову.

Доводиться дещо сказати про програмку концерту. Вона виглядала чепурно, одначе, на жаль, трапилися у ній помилки, які є радше коректорської натури. Вкажемо тільки на деякі приклади. Прізвище Кошиця в українській мові є Кошиць, а не Кошець. Яциневич двічі рази згаданий в англійському тексті, в обох випадках інакше написаний. Дата 1723 коло Дилецького не є його біографічною датою; це дата написана на українському примірнику його „Грамматика", що зберігається у Львівському музеї українського мистецтва.

Ці останні завваги не зменшують ні в чому вартости концерту, який був справді на висоті. Тут заслуга ансамблю, його дириґента і теж організаторів із Бриджпорту. В кінці Рома Гайда подякувала виконавцям. Думаємо, що неменше признання належиться їй самій.

ПІСЛЯ КІЛЬКОХ ДНІВ нарад продуцентів і експортерів нафти (ОПЕК) представники 13-ти членських держав нарешті дійшли до згоди у справі кількости видобутку оливної ропи і підвищення цін. Від 1-го січня 1989 року країни ОПЕК не можуть видобувати більше, як 18.5 міл. барилок оливної ропи, денно, що означає пониження на 6.5 міл. барилок, але за це кошти за оливну ропу і оливні продукти зростуть в тому часі з 12 дол. за барилку до 18 долярів. Перший раз, що з рішенням ОПЕК погодились Іран й Ірак, які раніше категорично відмовлялись обмежувати продукцію. Очевидно, обидві країни вели між собою війну і намагалися продати якнайбільше нафти за тверду валюту, потрібну для закупів зброї.

ПОЛІТИЧНИЙ БЛЬОК ЛІКУД і Лейбористська партія в Ізраїлі розпочали між собою формальні розмови, темою яких є формування нового уряду. Робиться це переважно під тиском публічної опінії і світового жидівства, зокрема американських жидів, які навіть висилали спеціяльну делеґацію до Ізраїля для полагодження цієї справи і справи спірного питання „хто є жид". Якщо б прийняти теорію маленьких скрайньо-правих релігійних груп, які у парляментарних виборах 1-го листопада ц.р., здобули по кілька місць у парляменті, то між жидами у світі може постати поважне непорозуміння. Шімон Перез, керівник лейбористів заявив, що він пропозиції Лікуд поставить на голосування в секретаріяті власної партії. Панує загальна опінія, що ці дві політичні сили знову керуватимуть державою в майбутньому.

З'ЄДНАНІ СТЕЙТИЙ АМЕРИКИ і Совєтський Союз підписали 28-го листопада ц.р. новий договір про продаж зерна для СССР. Новий договір буде важним до кінця 1990 року, і в тому часі Совєтський Союз закупить 20 або більше міл. тонн пшениці, кукурудзи і сої. Алан Гамер, голова американської делеґації, заявив кореспондентам, що розмови були ділові і відрізнялися від таких же переговорів в минулому. Договір із совєтської сторони підписали Юрій Чумаков, представник міністерства внутрішньої торгівлі.